

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
HEYKEL ANASANAT DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**METAL MALZEMENİN
MODERN HEYKELDE YERİ VE
ANLATIM OLANAKLARI**

İLKER YARDIMCI

Danışman
Yrd. Doç. OKTAY ŞAHİNLER

İZMİR-2007

Yemin Metni

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “*Metal Malzemenin Modern Heykelde Yeri Ve Anlatım Olanakları*” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı dūřecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynaklarda gōsterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

01 / 07 / 2007

İlker YARDIMCI

**YÜKSEKÖĞRETİM KURULU DOKÜMANTASYON MERKEZİ
TEZ VERİ FORMU**

Tez No: Konu Kodu: Üniv.Kodu

- Not: bu bölüm merkezimiz tarafından doldurulacaktır.

Tez Yazarının
Soyadı: **YARDIMCI** Adı: **İlker**

Tezin Türkçe Adı: METAL MALZEMENİN MODERN HEYKELDE YERİ VE
ANLATIM OLANAKLARI

Tezin Yabancı Dildeki Adı: METALS IN MODERN SCULPTURE AND
NARRATION POSSIBILITIES

Tezin Yapıldığı
Üniversite: **Dokuz Eyl. Ü.** Enstitü: **Güzel Sanatlar E.** Yıl: **2007**

Tezin Türü:

Yüksek Lisans: Dili: **Türkçe**
Doktora: Sayfa Sayısı: **52**
Tıpta Uzmanlık: Referans Sayısı: **11**
Sanatta Yeterlilik:

Tez Danışmanının
Ünvanı: **Yrd.Doç.** Adı: **Oktay** Soyadı: **ŞAHİNLER**

Türkçe Anahtar Kelimeler: İngilizce Anahtar Kelimeler:
1- Metal 1- Metal
2- Modern 2- Modern
3- Endüstri Devrimi 3- Industrial Revolution
4- Heykel 4- Sculpture
5- Kurşun 5- Lead

Tarih: **1 Temmuz 2007**

İmza:

Tezimin Erişim Sayfasında Yayımlanmasını istiyorum Evet Hayır

ÖZET

1900 yıllarından günümüze değin, endüstrileşme, seri üretim, kentleşme, küreselleşme ve bu gibi kavramlar, tezin içeriğinin şekillenmesinde başlıklar ve referanslar olarak kullanılmıştır. Sıralanan kavramlarla birlikte insan ve toplum hayatında çağlardan beri olmadığı kadar önemli yer tutan metaller, bu yaşamsal etkisini sanat yapıtlarında ve üretimlerinde farklı ve etkin biçemlerde kendisini göstermiştir. Metal, modern heykel sanatında önemli bir anlatım şekli olarak yerini almıştır. Doğrudan biçimlendirme veya metale özgü müdahale yollarıyla; demir, çelik, alüminyum, kurşun, bakır vb. metaller, sanat üretimlerinde yeni anlatım olanakları yaratmışlardır.

Bu yaklaşımlarla, geleneksel sanat üretimlerinin sınırlarının sorgulanmasıyla başlayan 19 yy.'dan, modernizmin bir kavram ve değişim ideolojisi olarak toplum yaşamına girmesi, yakın geçmişe kadar bu arayışların gelmiş olduğu yeni sınırlar; sanatçılar, akımlar ve yapıtlar zamandizin anlatım perspektifinde incelenmeye çalışılmıştır. Tezin son bölümünde, Carlo Goldoni İzmir İtalyan Kültür Merkezi'nde 16 Mayıs 2007 tarihinde yüksek lisans eğitim sürecimin sonunda kurşun ve demir materyallerle açtığım heykel sergisinin içeriği, rapor ve fotoğraflarla sunulmuştur.

ABSTRACT

The concept of industrialisation, mass production, urbanization and the global situation of the world since 1900 until our days have helped to shape this thesis with headings and references. Apart from the listed concepts, the importance of metals which have been very important in humans life has showed the art and different productivities in various active ways as a life style. Metal has taken its place as a very important explanation to modern sculpture of art. Either by direct shaping or by intervention which is peculiar to metals such as iron, steel, aluminium, copper etc. have given the possibility for new exposition in art productivity.

With such approaches the boundaries of traditional art production has been questioned since 1900. The approach of modernisation and ideology of changes in humans life and the level of new searches have been evaluated by artists, which has changed the perspective of expressions in chronological sequence. In the conclusion of the thesis reports and photos have been presented, regarding my sculpture exhibition using such metals as lead and iron, which was displayed on 16 May 2007 after the completion of my professional training at the Carlo Goldoni Izmir Italian Culture Center.

İÇİNDEKİLER	Sayfa No:
YEMİN METNİ.....	i
TUTANAK.....	ii
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU DÖKÜMANTASYON MERKEZİ TEZ VERİ FORMU.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
	vii-viii-
RESİMLER DİZİNİ.....	ix
ÖNSÖZ	x
GİRİŞ	xi
I. BÖLÜM	
I.1. Metal Çağı Ve “1900” Paris Dünya Sergisi.....	1
I.2. Yeniliğin Öncüleri.....	4
I.2.a. Picasso Ve Modern Zamanların Başlangıcı.....	4
I.2.b. Tatlin ve Konstrüktivizm	8
I.3. Geleneğin Öncüleri.....	11
I.3.a. Pablo Gargallo.....	12
I.3.b. Julio Gonzales.....	14
II. BÖLÜM	
II.1. Başlıca Sanat Akımlarında Ve Sanatçılarda Metal Kullanımı Ve Anlatım olanakları.....	16
II.1.a. Kinetik Sanat, Fütürizm, Bauhaus, Pop Sanat, Minimalizm	16
II.1.b. Sanatçılar ve yapıtlar.....	25
III. BÖLÜM	
III.1. MATERYAL OLARAK KURŞUN KULLANIM ÖRNEKLERİ.....	41
III.2. SERGİ ÇALIŞMALARI ÜZERİNE.....	45
III.3. ÇALIŞMALAR.....	46
SONUÇ.....	51
KAYNAKÇA.....	52
ÖZGEÇMİŞ	53

RESİMLER DİZİNİ**Sayfa No:**

Resim 1: Severn Nehri Köprüsü.....	2
Resim 2: "1900" Paris Dünya Sergisinden.....	3
Resim 3: "1900" Paris Dünya Sergisinden.....	3
Resim 4: Picasso (Foto: Robert Doisneau)	5
Resim 5: Picasso, "Gitar", demir levha, tel 1913.....	6
Resim 6: Picasso, "Kadın Başı", boyanmış demir levha, tel 1931.....	6
Resim 7: Marcel Duchamp, "Kırık Kolun Avantajı" 1915.....	7
Resim 8: Marcel Duchamp, "Bottle Rock" 1914.....	7
Resim 9:Tatlin, III. Enternasyonal için anıt, 1920.....	8
Resim 10:Tatlin, Karşı rölyef, kaynaklı demir, 1915.....	9
Resim 11:Alexander Rodchenko, "Asılı Konstrüksiyon", 1921.....	10
Resim 12: Naum Gabo, "Sütun", 1920-21.....	11
Resim 13: Pablo Gargallo, "Peygamber Etüd" (Prophet)	12
Resim 14: Pablo Gargallo, (Prophet) "Peygamber", bronz, 1930	12
Resim 15: Pablo Gargallo,"İkaros'un Dansı".....	13
Resim 16: Pablo Gargallo, "Greta Garbo'nun Maskı", demir.....	13
Resim 17:Julio Gonzales, "Saçını Tarayan Kadın", 1934	14
Resim 18: Julio Gonzales, "Büyük Trompet", Demir	15
Resim 19:Marcel Duchamp, "Bisiklet Tekerı", 1913.....	17
Resim 20: Naum Gabo, "Yükselen Duran Dalga", 1920.....	17
Resim 21: Giacomo Balla "Hız ve Girdap Çizgisi", 1914.....	18
Resim 22: Moholy-Nagy, "Işık Uzay Modelatörü", 1922-30.....	18
Resim 23: Bruno Munari, "Yararsız Makine",1952.....	19
Resim 24: Jean Tinguely	19
Resim 25: Jean Tinguely, "Soyut", 1961.....	20
Resim 27: Harry Bertoia, 25 metal çubuk "Monotip ve Ses Heykeli"...	21
Resim 28: Harry Bertoia, "Sandalye".....	21
Resim 29: Cesar Baldaccini, "Sıkıştırma", "Compression".....	22
Resim 30: Cesar Baldaccini, "Sıkıştırma", "Compression".....	22
Resim 31: Cesar Baldaccini, "Sıkıştırma", "Compression".....	22

Resim 32: Richard Serra, “Berlin Eğrileri”, çelik, 1986.....	23
Resim 33: Donald Judd, “Başlıksız Yığın”, Paslanmaz çelik, pleksiglas.....	24
Resim 34: Carl Andre, “24 Alüminyum Külçe”, alüminyum, 1999.....	24
Resim 35: David Smith, “Açık Konstrüksiyon” 1936	25
Resim 36: David Smith.....	26
Resim 37: David Smith, “Tanktotem IV”, çelik, 1953.....	26
Resim 38: David Smith, “Hudson Nehri”, kaynaklı demir, 1951.....	27
Resim 39: Alexander Calder.....	28
Resim 40: Alexander Calder, “Mobiller”.....	29
Resim 41: Alexander Calder, “Flemingo”.....	29
Resim 42: Reg Butler, “Çömelen Kadın”, 1948.....	30
Resim 43: David Hare, “Gündoğumu”, 1955	30
Resim 44: Ibram Lassaw, “Kontrpuan Kalesi”, 1956-57.....	31
Resim 45: John Chamberlain, “Şapka Şeridi”, 1960.....	31
Resim 46: Richard Stankiewicz, “Amerikan Silahı”, kaynaklı demir,1962.....	32
Resim 47: Richard Stankiewicz, “Savaşçı”.....	32
Resim 48: Herbert Ferber, “Kutsal 2”, kaynaklı çelik,1970.....	33
Resim 49: Herbert Ferber, “Kankapot”, kaynaklı çelik,1972.....	33
Resim 50: Alexander Liberman, “Orada”, kaynaklı demir, 1973.....	34
Resim 51: Alexander Liberman, “Zig”, kaynaklı demir, 1975.....	34
Resim 52: Anthony Caro, “Gezinti 3”.....	35
Resim 53: Anthony Caro, “Masalar”.....	35
Resim 54: Anthony Caro, “Açık Plan”.....	35
Resim 55: Arman, “Kaptan Nemo”, 1996.....	36
Resim 56: Frank Stella, “Encorporating The Ship”, 1997.....	37
Resim 57: Frank Stella, “Konstrüksiyon”.....	37
Resim 58: Richard Serra.....	38
Resim 59: Richard Serra, “Snake” Bilbao Guggenheim, 1996.....	38
Resim 60: Richard Serra, “Fulcrum”, 1987.....	38
Resim 61: Bernar Venet, “Belirsiz Çizgi ”, 1994.....	39
Resim 62: Bernar Venet, “Arc de 115,5°”, 1988, Nice.....	39
Resim 63: Mark Di Suvero, “İsimsiz”.....	40

Resim 64: Anish Kapoor, “Bulut Kapısı”, Chicago.....	40
Resim 65: Richard Serra, 1969	41
Resim 66: Richard Serra, 1969	42
Resim 67: Anselm Kiefer, “Naglfar”, 1998.....	43
Resim 68: Anselm Kiefer, “Başrahibe”, 1985-91.....	43
Resim 69: Anselm Kiefer, Başlıksız, 1984.....	44
Resim 70: “2000”, 25x25x140 cm, 2007.....	46
Resim 71: “2000”, 25x25x140 cm, 2007.....	46
Resim 72: “2000”, 25x25x140 cm, 2007.....	46
Resim 73: “Orada Olmayanların Oyunu”, 25x25x135 cm, 2007.....	47
Resim 74: “Orada Olmayanların Oyunu”, detay, 25x25x135 cm, 2007... 	47
Resim 75: “Orada Olmayanların Oyunu”, detay, 25x25x135 cm, 2007... 	47
Resim 76: “Zamankırpan”, 25x25x135 cm, 2007.....	48
Resim 77: “Durağanın Seyri”, 25x25x135 cm, 2007.....	48
Resim 78: “Hayalkırpan”, 30x10x125 cm, 2007.....	49
Resim 79: “Hayalkırpan”, 30x10x125 cm, detay, 2007.....	49
Resim 80: “Hayalkırpan”, 30x10x125 cm, detay, 2007.....	49
Resim 81: “Gidemediği Kadar Uzak Olamadığı Kadar Yakın” 50x75x100 cm, 2007.....	50
Resim 82- 83 : “Gidemediği Kadar Uzak Olamadığı Kadar Yakın” Detaylar, 50x75x100 cm, 2007.....	50

ÖNSÖZ

Tez çalışmasında, yüksekisans eğitim sürecinde yapmış olduğum heykel sanatı ile ilgili okumaları, görsel araştırmaları “Metal malzemenin modern heykelde yeri ve anlatım olanakları” başlığı ile derlemeye çalıştım. Ayrıca tezimde yüksekisans eğitimim sırasında üretmiş olduğum heykellerle Carlo Goldoni İzmir İtalyan Kültür Merkezi’nde açmış olduğum sergi hakkında bilgiler ve fotoğraflar yer almaktadır.

Öncelikle bir heykeltıraş olarak üretimlerin belirleyici olduğunu düşünüyorum. Yazınsal üründe yapılmış olabilecek hatalardan dolayı okuyucudan özür dilerim.

Yüksekisans eğitimim boyunca, bilgi, deneyim ve destekleriyle emeği geçen bütün hocalarıma ve görevlilere teşekkür ederim.

Ayrıca bu tezin ortaya çıkmasında sonsuz desteği ile sevgili eşim *Leyla*'ya ve aileme ayrıca minnettarım.

GİRİŞ

Yükseklisans tez konu olarak seçtiğim “Metal Malzemelerin Modern Heykelde Yeri Ve Anlatım Olanakları” başlığı altında 19. yy.dan yakın günümüze kadar farklı metallerin heykel sanatında ilk kullanım örnekleri ve bu süreçle birlikte metal malzemelerin heykel sanatında aldığı yerin zamandizin olarak; sanatçılar, akımlar ve fotoğraflarla sunulması öngörülmüştür.

Tezimde, heykel lisans sürecinde metal malzemelerle yapmış olduğum üretimlerimi ve heykel sanatında metal malzeme kullanımı üzerine okumalarımı, deneyimlerimi lisansüstü eğitimim sürecinde derinleştirmeye ve bir heykel sergisi ile birlikte tez konuyla bütünlemeye çalıştım.

I. BÖLÜM

I.1. METAL ÇAĞI VE PARİS 1900 DÜNYA SERGİSİ

“20. yüzyılın başında 28 milyon ton olan dünya çelik tüketimi yüzyılın sonunda 780 milyon tona ulaşmıştır. Bu yüzyılda çelik üretim proseslerinde de önemli gelişmeler olmuş, yüzyılın başlarında kullanılmakta olan “Bessemer Konverteri” yerine 1950’lerde “Oksijen Konverteri” kullanılmaya başlanmış, bu gelişmeleri 1960’larda “Sürekli Döküm” yönteminin geliştirilip kullanılması izlemiştir.”
(<http://www.wordsteel.org>)

Benzer şekilde şekilde, “Alüminyum Oksit”in elektrolizi yöntemiyle, ticari olarak üretilen alüminyum metalin üretilmesi ancak 1888 yılında mümkün olabilmıştır. Önceleri elektrik kabloları ve ev dekorasyon ürünlerinde kullanılmaya başlayan alüminyum metaline, 1939-1945 dönemindeki savaş ortamında uçak sanayiinden yoğun talep gelmiştir. 1960’larda alüminyum sac ve levhalar inşaat sanayiinde kullanım alanı bulurken, 1970 ve 1980’lerde ise, özellikle ABD’de kutulama piyasası alüminyuma büyük talep yaratmıştır. Yaşanan petrol krizleri sonrasında, daha hafif otomobillerin üretiminin yaygınlaşmasıyla, otomotiv sektöründe alüminyum hızla bakır, çelik ve dökme demirin yerini almaya başlamıştır.” (www.maden.org.tr)

“Önemli bir metal olan bakırın; çinko, alüminyum, kalay, nikel gibi metallerle çok çeşitli alaşımları bulunmaktadır. Bakırın çinko ile alaşımından pirinç, alüminyum ya da kalay ile alaşımından ise bronz elde edilmektedir. Bu alaşımlar ile bakıra, değişik özellikteki uygulamalarda kullanımı için yeni karakteristikler kazandırılmaktadır. Yukarıda sıralanan özellikleri ile bakır, endüstrinin temel girdilerinden biri olmuştur. Bakırın en temel kullanım alanları; elektrik ve ısı üretim ve iletim endüstrisi, elektronik ve iletişim sektörleri, inşaat sektörü, ulaşım sektörü ve makina-teçhizat imalat sanayidir. Bakırın, bunların dışında da pek çok kullanım alanlarını saymak mümkündür. Bakırın bir başka özelliği ise, tüm diğer metaller arasında geri kazanımı en fazla olan metal olmasıdır. 1997 yılı itibariyle tüm bakır tüketiminin %37’si geri kazanılmış bakırdır. 18. yy. sonu ve 19. yy. başlarında Ampere, Faraday ve Ohm gibi bilim adamlarınca elektrik ve manyetizma alanında

yapılan icat ve keşifler ile bakırdan imal edilen ürünler, Sanayi Devrimi'ni hızlandırmış ve bakır yeni bir çağa taşımıştır. Günümüzde bakır, modern teknolojinin pek çok alanında giderek önemi artan bir metaldir.” (www.maden.org.tr)

Resim 1 : Severn Nehri Köprüsü

İstatistiklerin de gösterdiği şekilde, metaller; sanayileşme sürecinde artık önü alınamaz bir şekilde insan-toplum hayatının belirleyici unsurlarından olmuştur. Dayanıklılığı ve kalıcılığı ile binlerce yıldır insanlık tarihinde ve kültüründe her anlamıyla önemli bir yeri olan metaller, 19. yy sonralarında sanayi devriminin atağa kalkmasıyla tarihte hiç olmadığı kadar etkin ve yaygın bir biçimde kullanıma girmiştir. 1856'da Bessemer dönüştürücüleri yardımı ile çelik elde edilmiş, 1864'te açık-ocak sürecine geçilmiş ve 1878'de ise çelik üretim süreci mükemmel bir hale gelmiştir. Dökme demirden İngiltere'de Severn Nehri üzerinde yapılan ilk köprü (1777-1779) bu yapılara örnektir (Resim 1). Mimar T.F. Pritchard tarafından tasarlanan köprü, hem strüktürün ana biçimlenişi ile hem de dekoratif bazı eklenti elemanları ile eski taş köprüleri andırmaktadır. Bu yeni modernist yaklaşımlarla endüstriyel, sanatsal ve mimari anlamlar sanayinin getirdiği bu olanakları kullanmışlardır. Artık metal tam anlamıyla baskın rol oynayan bir materyal olmuştur. Mimari anlamıyla 1889'da Dutert ile Contamine'nin birlikte yaptıkları Galerie des Machines (Makineler Galerisi), çeliğin gelişimi sonucu, o zamana kadar yapılanlara göre çelik kullanımının en güzel örneği olmuştur. Açıklık 115 metredir ve mafsallı çelik makaslar ile geçilmiştir.

Tüm bu gelişmelerle birlikte 1900 yılında Paris'te açılan dünya fuarından iki resim bize yeni yüzyıl hakkında ipuçları vermektedir. Bu resimlerin içlerinde taşıdıkları kehanet, 20 yy'da tam olarak karşılığını bulmuştur diyebiliriz.

Resim 2: "1900" Paris Dünya Sergisinden

Yeni çağın habercisi olan geçmişin figüratif tutucu anlayışı, Paris 1900 sergisinde demir konstrüksiyonlarla inşa edilmiş modernizmin abidesi büyük bir sergi sarayı içerisinde, sanki ironik bir hesaplaşma yaşıyor. Dışsal olan yeni bir dünyanın inşa endişesi ve modern zamanların başlangıcı olan 1900 yılları bu anlamıyla önemlidir.

Yine aynı sergide artık kentleşme ve endüstri toplumunun olmazsa olmazları makineler de güçleri ve işlevleriyle kendilerini göstermeye başlamıştır. Hayatı ve toplumu tam anlamıyla değiştiren bu mekanikleşme, insan ve toplum düşünsel organizasyonunu yeni süreçlere itti. Bu itki şüphesiz ki *sanatı* da kendi içinde yeni yollara sokacaktı.

Resim 3: "1900" Paris Dünya Sergisinden

20. yy ideolojilerin de yüzyılıdır. Yeni üretim biçimlerinin ve birey-toplum organizasyonlarının tanımlanmasına ve problemlerin çözümlerine yönelik yeni ekonomik ve sosyal açıklamalar ve çözümler üretilmeye çalışılmıştır.

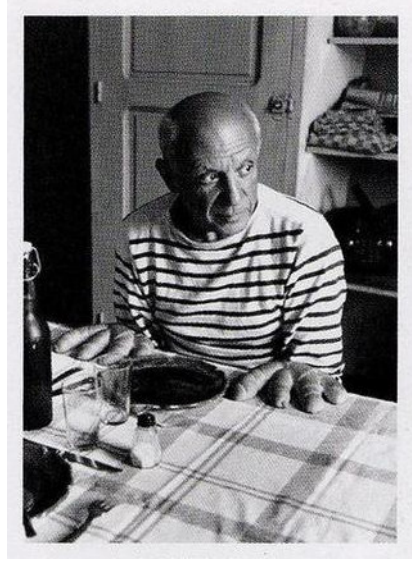
Artık sosyal anlamda yeni değerler ve yaklaşımlar üreten insan ve kent kültürünün önemli bir kategorisi olan “sanat” bu etkileşimin aslında tam ortasında etken bir yer almıştır.

Bu sürecin çağdaşı Picasso, arayışları ve çevresiyle etkileşimleriyle, sanatın sınırlarını zorlamasıyla bu sürecin başlangıcında ele alınabilecek en uygun kişiliktir. Onu sanatın farklı birçok alanında ve farklı malzemelerle üretimler yapması, sürekli yenilik arayışları ayrıca onu yeni sanatçı modeli olarak da iyi bir örnek yapmaktadır.

I.2. YENİLİĞİN ÖNCÜLERİ

I.2.a. PİCASSO VE MODERN ZAMANLARIN BAŞLANGICI

“Kültürel anlamda modernizm, 19. yüzyılda geleneksel anlamdaki edebi, sanatsal, sosyal organizasyon ve gündelik yaşamın geçerliliğini yitirdiği fikriyle ortaya çıkmıştır. Modernist hareketin 19.yy ortasında Fransa’da ortaya çıktığı kabul edilir. Temelde dayandığı fikir, geleneksel sanatlar, edebiyat, toplumsal kuruluşlar ve günlük yaşamın artık zamanını doldurduğu ve bu yüzden bunların bir kenara bırakılıp yeni bir kültür icat edilmesi gerektiğidir. Modernizm ticaretten felsefeye her şeyin sorgulanmasının gerekliliğini savunur. Böylelikle kültürün öğeleri yeni ve daha iyi olanla değiştirilebilir. Modernizme göre 20.yy’ın ortaya çıkardığı yeni değişiklikler ve yenilikler kalıcıydı, aynı zamanda yeni oldukları için 'iyi' ve 'güzeldi' ve toplum dünya görüşünü bu öngörülere göre gözden geçirip uyarlamalıydı.” tr.wikipedia.org/

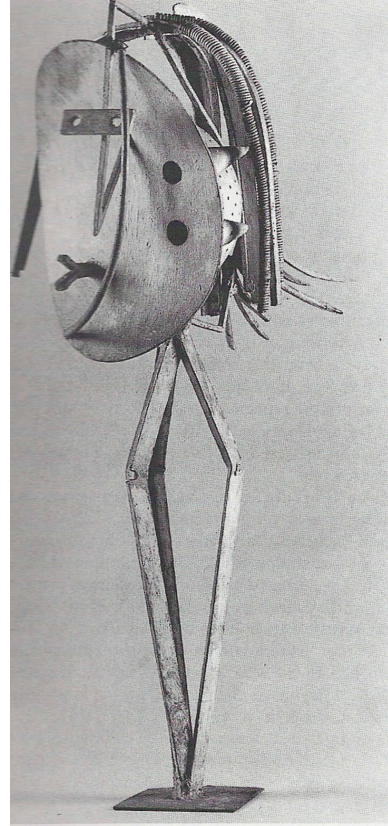
Resim 4: Picasso (Foto: Robert Doisneau)

Modern olarak tanımladığımız zamanların başlangıcında Picasso'nun en önemli tavrı aslında gelecek yüzyılın *sanatçı kişilik* yapısını ve *tavrını* tanımlayacak etkilerde bulunmuş olmasıdır. Picasso sürekli hareket içinde ve yenilikler peşinde farklı malzemelerle çalışmış, dış dünya ile sürekli ilişki halinde olmuştur. Sürekli bir bilgi akışı, hareket ve etkileşim içindedir. Değişik malzemeler ve farklı tekniklerle (metal, seramik, atık malzemeler v.b.) yaptığı çalışmalar ve sanatsal tavrıyla Picasso yeni yüzyıl için açık kehanetlerde bulunmaktadır. Yeniçağda yabancılaşma ve kentleşme kavramları içinde yeni birey ve sanatçı tanımlarının yapıldığını görüyoruz (Walter Benjamin, Franz Kafka v.b.) Picasso'nun masa başında çekilmiş olan fotoğrafında, kent insanının hayatının ve *sanatının* sıkıntısını, dışa dönük eylemlilik halinin ipuçlarını burada sezebiliriz. Belki *kutsallığın* ortadan kalktığı yeni bir dünyada zamanı en iyi geçirebilme yollarını göstermeye çalışmakta Picasso... Bu arayışlar ve üretimler birçok sanatçı tarafından izlenmiş ve yeni akımlar ve anlayışların doğmasına neden olmuştur. Gonzales ve Tatlin; Picasso ile yolları kesişen bu etkileşimleri üretimlerine yansıtan, yeni yollar açan sanatçılardı.

Eşzamanlı olarak diğer akım ve sanatçı yapıtlarında metalleri; gerek bulunmuş gerek işlenmiş yeni anlatım olanaklarında görebiliyoruz. Gelenekselden kopuş ve yeni arayışlar, endüstri ürünleri, endüstrileşen sanat ve ve üretim çeşitliliği bakış ve düşünce tarzlarının değişiminin heykel sanatına yansımada dadaizm, kübizm, sürrealizm gibi akımlar ve Marcel Duchamp gibi sanatçıların yapıtlarında oldukça çarpıcı bir şekilde karşılık buldu. Ve artık yeni süreç tam anlamıyla başlamıştı.

Resim 5: Picasso, "Gitar",
demir levha, tel 1913

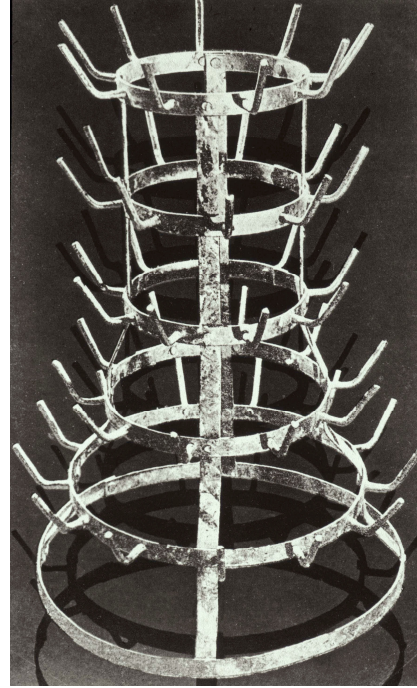
Resim 6: Picasso, "Kadın Başı"
boyanmış demir levha, tel
39,4" 1931

Farklı malzemeleri birlikte kullanma fikrini ilk olarak Picasso, kübizmle ilgili çalışmalarında denemiştir. Bundan önce, heykel genellikle ağaç, kil veya taştan modellendirme ya da oyma tekniği ile yapılıyordu. Bu arayışlar Picasso'nun 1913 tarihli "Gitar" ile önemli bir sıçrama yapar. Metal plaka ve tellerle ürettiği bu yapıt aslında Tatlin'e esin kaynağı olacaktır. Bundan sonra Picasso 1928'de Paris'te İspanyol heykeltarı Gonzales'in stüdyosunda çalıştı. Gonzales kaynaklanmış demiri heykel sanatında çalışmalarında ilk kullanan sanatçıdır. Picasso burada bu teknik üzerine deneyimlerini arttırdı ve bu teknikle üretimler yaptı. 1931 tarihli "Kadın Başı" metalle yeni anlatım olanaklarının sınırlarını genişletmiştir. Picasso aslında bahçe tırmıklarıyla, metal parçalarıyla hayal gücü sayesinde her türlü nesneyle *insanı* oluşturabilirdi. "Artık heykel sanatını her tür malzeme temsil edebilirdi." (Nilgün Bilge) Marcel Duchamp'ın da katkılarıyla bu yeni görme-okuma biçimi malzemeyle ilgili kısıtlamaların da yok olmasına neden olmuştur.

Resim 7: Marcel Duchamp
"Kırık Kolun avantajı" 1915

Resim 8: Marcel Duchamp
"Bottle rack" 1914

I.2.b. TATLIN VE KONSTRÜKTİVİZM

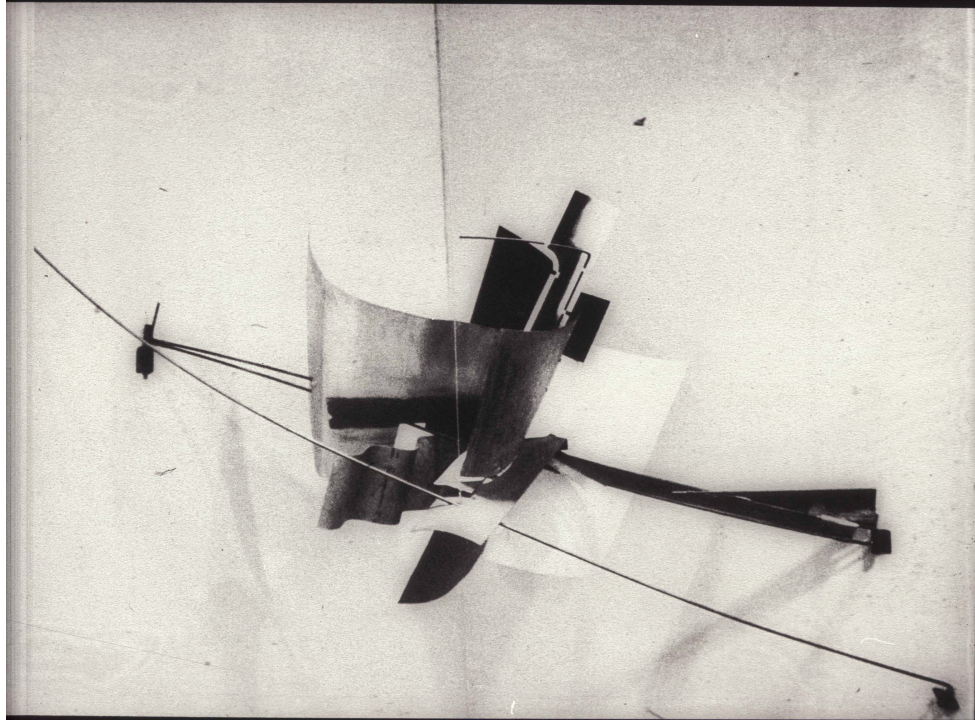
Resim 9:Tatlin, “III. Enternasyonal için anıt”, 1920

Tatlin ve konstrüktivizm Sovyetler Birliği'nde başarılı oldu çünkü o zamanlarda herkes devrimin daha iyi bir gelecek getireceğine olduğuna inanıyordu. “1914-1922 yılları arasında Rusya’da doğan ve ancak 1921 yılları sonlarında uygulanmaya başlayan konstrüktivizm, işte bu bilimsel felsefe ve dünya görüşü üzerine kuruldu. Konstrüktivizm terimi, malzemelerin iyimser bir kültürüne, mekan fikrine, bunlarla ilgili yapısal düzenlemelere dayanır ve yararcı tasarımla özdeşleştirilir. Sanatçılar, insanlığın umut ettiği iyi bir yaşam geliştirmek için tutkuyla savaşıyorlardı. Yaşamın her düzeyinde yeni bütünlükleri vurgulayan bir kültür olan konstrüktivizm akımı da, bu ideale ulaşma yolunda sanatçılara çok uygundu. Her ne kadar mistikler ve maddeciler farklı düşünseler de, konstrüktivizm anlayış olarak, hem mitçileri hem maddecileri destekleyebiliyordu. Tatlin ve Rodchenko 1920 yılından sonra stüdyoyu fabrikaya dönüştürdü. En ileri sanatsal fikirlere dayanan yararcı bir sanat istiyorlardı. Malevich ve Gabo ise, araştırma laboratuvarına benzer bir stüdyoda yapılan daha manevi ve arı bir sanatın peşindeydiler.”(*Modern ve Soyut Heykelin Doğuşu*, Nilgün Bilge s.140)

Tatlin, Picasso'nun atölyesine 1913'te yaptığı ziyaretinde, onun bazı kübist konstrüksiyonlarında, özellikle 1913'de metal plaka ve tellerle yaptığı "Gitar" (resim 5) isimli çalışmasında ki bu çalışma ona Konstrüktivist anlayışın ilk esinlenmesini vermiştir, Tatlin gördü ki heykeltıraşı ilgilendirmesi gereken temel fikir "boşluk" olmalıydı.

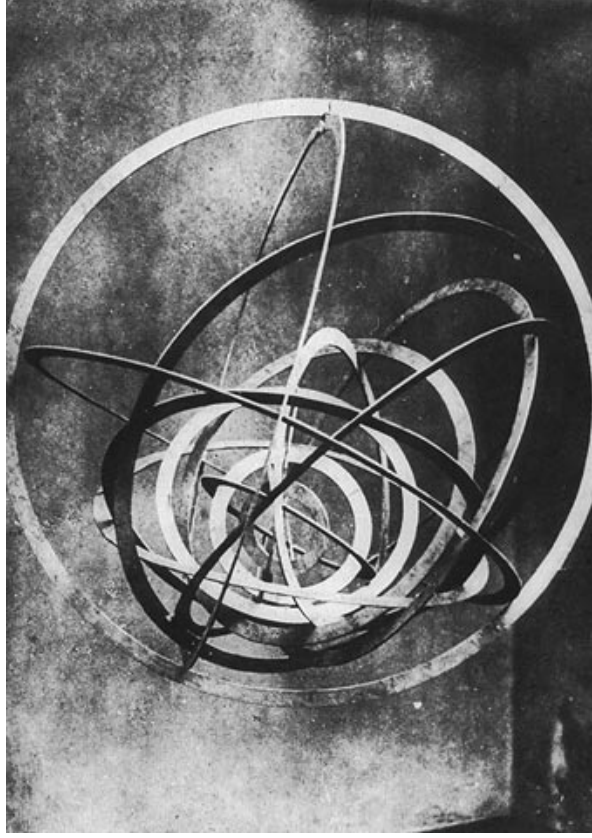
Tatlin; kaynaklı çelik, tel ve cam gibi endüstriyel materyallerle heykelimsi mimari yapılarla bu fikri ileri götürdü. Konstrüktivizm olarak adlandırılan bu akım ilk olarak Rus devrimini izleyen yıllarda kullanılmaya başlandı.

Rus konstrüktivistler boşluğu sadece geometrik formlar ve benzeri yollarla şekilendirmenin heykeldeki olanaklarını keşfettiler. Çalışmalarında kübizm ve fütürizmden etkilenmişlerdir. Yola çıktıktan sonra başarılı oldular. Gelenekten ve nesnelerin ilişkilerinden hareketle soyut geometrik formlarla yeni bir anlayışla çalışmalar ürettiler.

Resim 10:Tatlin, "Karşı Rölyef", kaynaklı demir, 1915

Resim 11: Alexander Rodchenko, “Asılı Konstrüksiyon”, 1921

Bu akım sanatçıları çok farklı materyaller kullanmıştır fakat bunların arasında metaller farklı bir yer tutar. Bunun nedenlerinin başında da bu akımın mimari anlamda da baskın olmasıdır. .

Erken konstrüktivist çalışmalarda, örneğin Naum Gabo'nun 1923 yılında cam ve plastikten yapmış olduğu “Sütun” (Resim 12) isimli çalışmada modern malzemenin heykel sanatında kullanımında yeni önermeler sunuyordu. 1922'de hareket Sovyetler hükümeti tarafından bastırıldı. Naum Gabo ve kardeşi Antoine Pevsner bu tarihten sonra Fransa giderek bu yeni akımın yayılmasını sağladılar. Alexander Rodchenko Sovyetler birliğinde kalmıştı. Onun 1920'lerde ürettiği asılı konstrüksiyon (Hangign Spatial Construction) (Resim 11) serisi akımın boşluk tanımlama fikrini en iyi yansıtan ilk çalışmalardan olmuştur.

Resim 12: Naum Gabo, "Sütun", 1920-21

Fakat, Komünist Parti idareyi ele aldığıında deneysel sanat desteklenmedi ve Stalin'in güçlenmesiyle, bu akım bastırıldı. Rus sanatçılar da bundan sonra yaşamak üzere gittikleri diğer ülkelere beraberlerinde fikirlerini de götürdüler. Antoine Pevsner, Naum Gabo, ve Alexander Rodchenko bu önemli sürgünlerin bazılarındandır. Bu Konstrüktivizmin Avrupa'da yeniden keşfine ve buradan da Amerika'lı sanatçı Alexander Calder tarafından yeniden yorumlanmasına neden olacaktır. (www.britanica.com)

I.3. GELENEĞİN ÖNCÜLERİ

Avrupa'da geleneksel demir işleme yöntemleri de heykel sanatının yeni arayışlarında karşılık bulmuştur. Bu başlık altında iki sanatçı önemlidir. Bunlar Pablo Gargallo ve Julio Gonzales'tir.

Bu sanatçılarda ki en büyük ortak özelliklerden birisi geleneksel demir işleme yöntemlerine hakim olmalarıdır. Aile geleneği olarak veya özel ilgi ile bu yöntemleri dönemin tekniği içerisinde yetkin bir şekilde çalışmalarında uygulamışlardır ve bu birikimle metal'e yeni anlamlar kazandırmışlardır.

I.3.a. PABLO GARGALLO

Resim 14: Pablo Gargallo, (Prophet)
"Peygamber", bronz, 1930

Resim 13: Pablo Gargallo,
"Peygamber Etüd" (Prophet)

(1881-1934) İspanyol heykeltıraş, demirle çalışan ilk sanatçısıdır. Paris'teki atölyesinde çalışan Picasso'nun da demirle tanışmasını sağlamıştır. Barselona'da heykel ve resim çalışmalarından sonra aldığı bir burs ile 1903 yılında Paris'te çalışmalarına devam etti. Kısa süre sonra tekrar Barselona'ya dönmek zorunda kaldı ve 1907 yılı dolaylarında bakır ve çeşitli metalleri çalışmalarında kullanmaya

başladı. 1912 yılında tekrar Paris'e döndü. Amadeo Modigliani, Juan Gris, Apollinaire gibi dönemin önde gelen sanatçıları ve yazarlarıyla buluştu. Bu dönemde çalışmalarında kübist etkiler görülmektedir. 1914'den 1924'e dek tekrar Barselona da çalışmalarına devam etti.

Gargallo hayatının sonlarını Paris'te geçirmiştir. Bu dönem çalışmalarında, kübist uygulamalarında tamamen soyutlamaktan kaçınarak çalışmalar üretmiştir. Ölümünden sonra heykelleri Madrid'te (1935), Paris'te (1935-1947) ve Venedik Bienali'nde (1955) sergilenmiştir.

Resim 15: Pablo Gargallo,
"Íkaros'un Dansı"

Resim 16: Pablo Gargallo,
"Greta Garbo'nun Maskı", demir

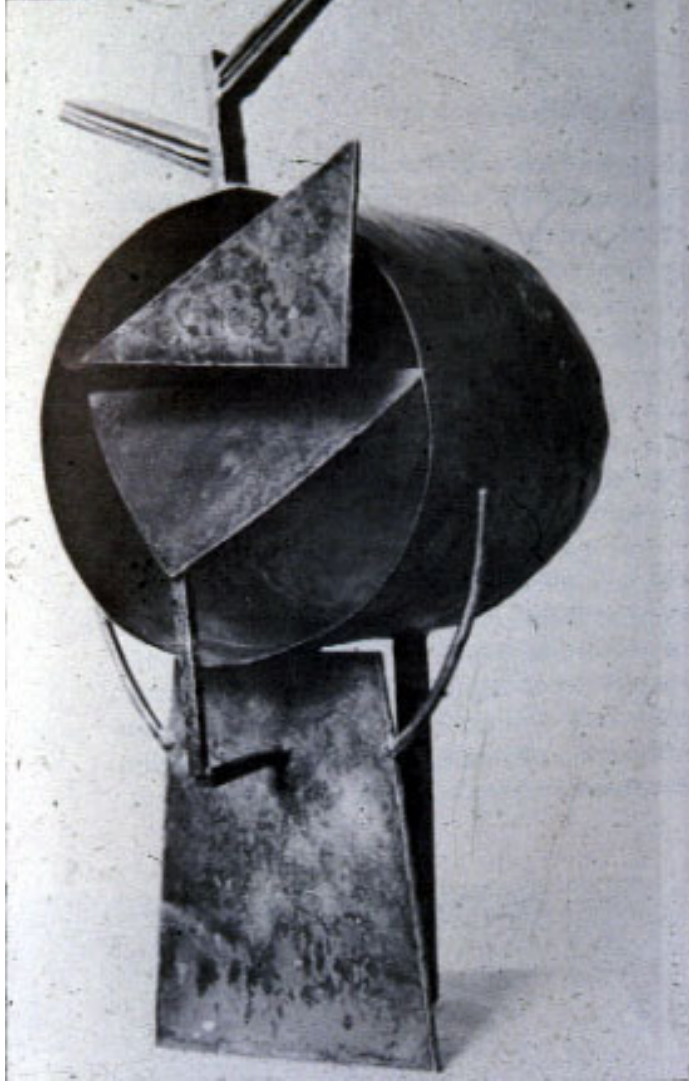
I.3.b.JULIO GONZALES

1876 İspanya'da doğmuştur. Modern heykelerde demiri canlı ve etkileyici bir malzeme olarak kullanan ve bunu geliştiren İspanyol heykeltari ve ressamdır. Gonzales ilk artistik eğitimini bir heykeltari ve maden işçisi olan babasından almıştır. Barcelona Güzel Sanatlar Okulu'na gitmiştir. Gonzales 1900 yılında Paris'e yerleşir. Burada Barcelona'dan arkadaşı olan *Pablo Picasso* ile beraberdir. Bu dönemde Picasso, Paris'in öncü sanat ortamını tanıma fırsatını yakalamıştır.

1927'de Gonzales kaynaklı demir ile ilk heykellerini yaptı. Metal malzemenin karakteristik özellikleri işleriyle bütünleşiyordu. 1920 sonlarında Picasso Gonzales'ten kaynaklı demir heykeltari çalışmalarında teknik anlamda birçok yardım ve tavsiye almıştır. Picasso böylece geometrik formlar ve çizgilerde figüratif heykeltari üretmiştir.

Resim 17:Julio Gonzales,
"Saçını Tarayan Kadın", 1934

Resim 18: Julio Gonzales, "Büyük Trompet", Demir

II. BÖLÜM

II.1. BAŞLICA SANAT AKIMLARINDA VE SANATÇILARDA METALLERİN KULLANIMI VE ANLATIM OLANAKLARI

II.1.a. KİNETİK SANAT, FÜTÜRİZM, BAUHAUS, POP SANAT, MİNİMALİZM

Modern zamanların en büyük özelliklerinden birisi de bahsedildiği gibi disiplinler arası etkileşimdir. Sanat ve bilimin özelleşmesinin yanında bu disiplinlerin ve kendi içindeki akımlarda birbirlerini etkilemişlerdir. Sözelimi resim sanatındaki arayışlar heykelde yeni anlamlar kazanmıştır. Yukarıda örneklendiği gibi kübist arayışın çalışmaları olan kolajlardan assemblajlardan, Tatlin'le heykelde ve mimaride karşılığını bulan konstrüktivist akımın izlerini görüyoruz. Bunun gibi hareket düşüncesi "kinetik heykel"de birçok mekanik ve makine mühendislik disiplinlerinden faydalanmıştır. Burada da göze çarpan en büyük özellik bu çalışmalarda metal malzemelerin anlatımda hazır ya da işlenmiş olarak ana anlatım materyalleri olmalarıdır.

Kinetik sanat ilk kez konstrüktivistlerce ortaya atılmıştır. Pevsner ve Gabo kardeşler manifestolarında şöyle demişlerdi; "Sanatın Mısır' dan gelme bin yıllık yanılığısından, sadece statik ritimlerden oluşabileceği yanılığısından kendimizi kurtarmalıyız. Çağımızın duyarlılığının ana biçimi olarak, sanatın en önemli unsurlarının kinetik ritimler olduğunu bildiriyoruz."

En erken kinetik sanat örnekleri, Duchamp'ın "Bisiklet Tekerleği" (Resim 19) ve Naum Gabo tarafından yapılan Yükselen ve Duran Dalga"dır (Resim 20). Her iki çalışmada da metal malzeme anlatımın ana unsurudur.

Resim 19: Marcel Duchamp,
"Bisiklet Tekerleri", 1913

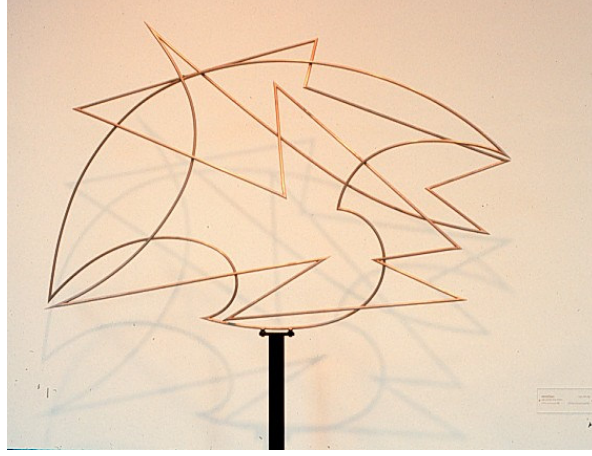

Resim 20: Naum Gabo,
"Yükselen Duran Dalga", 1920

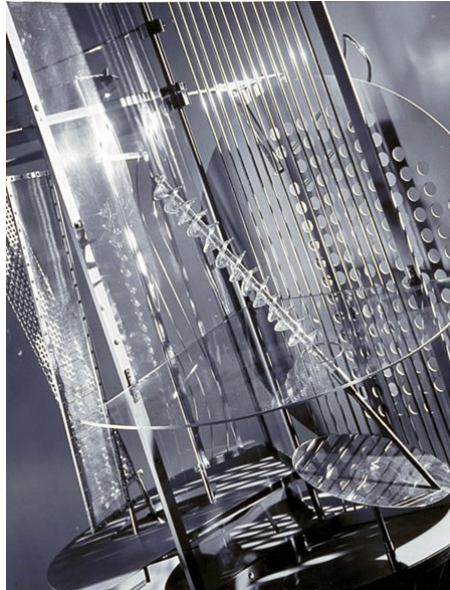
1960'a kadarki kinetik akım, 1930 öncesi kinetik sanat bakımından sayıca çok azdır. Fütürizm akımı sanatçıları dinamik harekete dayalı bazı yapıtlar üretmiş, Giacomo Balla ve Fortunata Depero (1892-1960) dönen, dağılan, dönüşen, yok olan ve yeniden görünen üç boyutlu nesnelere söz etmekle birlikte bunları daha çok "mekanik tiyatro"da kullanmışlardır. Archipenko'nun ahşap, cam, tel, ve metal kullanarak gerçekleştirdiği heykelleriyle, Laurens'in "parçalanabilen" yapıtlarında bazı hareketli parçalar bulunmakla birlikte, bunların hiçbirinde hareket bir estetik öğe olarak kullanılmamıştır. Delaunay'ın "Diskler" (1912-1913) dizisi Gabo'nun Kinetik Konstrüksiyon No-1'i (1920), Tatlin'in III. Enternasyonal Anıtı Projesi (Resim 9) 1919'de hacim yaratan kinetik örneklerdir. 1920'ler de Moholy-Nagy'nin elektrikli makine aracılığıyla ışık etkileri yarattığı yapıtları (Resim 22) ve Rodchenko'nun konstrüksiyonları, (Resim 11) 1940 öncesi kinetik sanatın önemli örnekleridir. Hareketi estetik ve anlatımsal öğe olarak kullanma eğilimi ancak 1940'larda ivme kazanmıştır. Dada ve gerçeküstücülük ile konstrüktivizm'den kaynaklanan sanatçılar

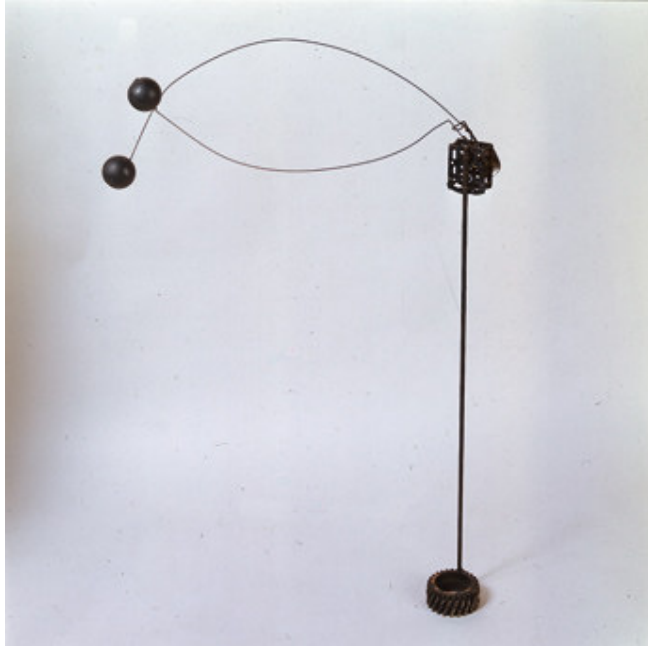
“kinetik” kavramını işlemeye başlamıştır. İtalyan sanatçı Munari 1930’larda “kullanışsız makineler”i tasarlamış(Resim 23), 1940’larda da kinetik nesnelere gerçekleştirmiştir. 1950’erde Fransız sanatçı Pol Bury (1922) istendiği zaman döndürülebilen” hareketli düzlemleri ile (Plans Mobiles) hareketi anlatım aracı olarak kullanılmıştır.

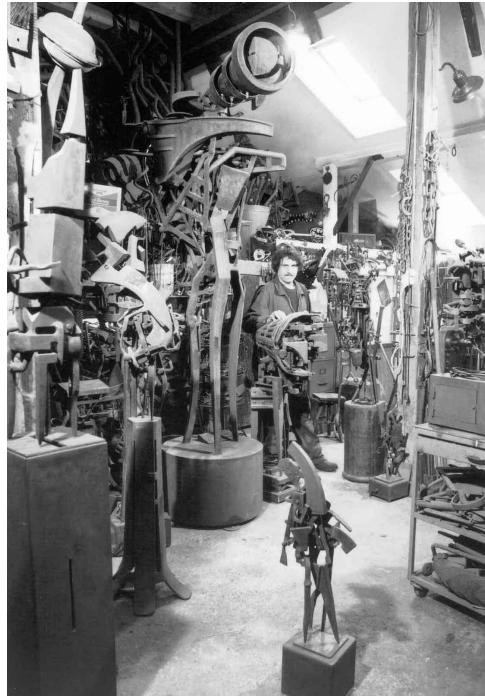
Resim 21: Giacomo Balla “Hız ve Girdap Çizgisi”, 1914

Resim 22: Moholy-Nagy, “Işık Uzay Modelatörü”, 1922-30

Resim 23: Bruno Munari, "Yararsız Makine", 1952

Resim 24: Jean Tinguely

Resim 25: Jean Tinguely, "Soyut", 1961

1919'dan 1930'lara değin etkinliğini sürdüren Bauhaus; mimaride olduğu kadar endüstriyel tasarım ve Őehir planlama gibi konularda yenilikler getirmiŐ, yeni bir mimari akım yaratarak, sanatın tüm dallarını etkilemiŐtir.

Bauhaus'un kuruluŐundaki ilk hedef kombine bir mimarlık okulu, zanaat okulu ve güzel sanatlar akademisi yaratmaktı. Savaş sonrası Gropius'a göre yeni bir mimari stil baŐlamalıydı. Daha fonksiyonel, ucuz ve kalıcı ürünlerin retildeği bir stil. Böylece Gropius sanat ve zanaatı birleştirerek, fonksiyonel ve sanatsal ürünler yaratmak istiyordu.

Bauhaus'a göre mimarlık, ressamlık, heykeltıraŐlık ve zanaatkarlık içiçe olmalıydı. Walter Gropius; sanatçıyı, zanaatkarın yücesi olarak görürdü.

Bauhaus'un en temelinde sanatsal ve uygulamalı ğretim yatıyordu. Her ğrenci kendi seçtiği çalışma atölyesine katılıp bitirdikten sonra, mecburi hazırlık kursunu tamamlamak zorundaydı. Böylelikle temel zanaat bilgisi, tasarım parametreleri ve uygulama bir araya getirilmiŐti.

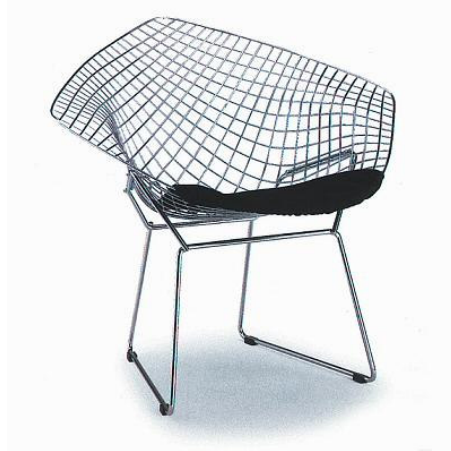
Makina Bauhausular tarafından pozitif bir eleman olarak değerlendiriliyordu. Bu sebeple endüstri ürünleri tasarımına da önem veriyorlardı. BolŐevik devrimi sonrası Sovyetlerde Konstrüktivistlerin yaŐadıklarını bu kez Bauhaus yaŐayacaktı. Nazi iktidarı baskısıyla Bauhaus kapatıldıktan sonra Bauhaus ğretmenlerinin çoğu Amerika'ya gitmiŐ ve Bauhaus ekolünü tüm dünyaya yaymıŐtır. Bunlardan Walter Gropius, Harvard mimarlık okulunda, Mies Van der Rohe İllinois Yüksek Teknoloji

Enstitüsü'de öğretmenliğe devam etmişlerdir. Mies Van der Rohe'un bu okulda düzenlediği eğitim programı tüm dünya okulları tarafından kopyalanmıştır.

Bauhaus'un etkileriyle İsamu Noguchi, Harry Bertoia gibi metal malzemelerle çalışan sanatçılar bu tasarımlarını Bauhaus'un etkileriyle endüstriyel tasarımlara da yansıtmişlerdir.

Resim 27: Harry Bertoia, 25 metal çubuk
“Monotip ve Ses Heykeli”

Resim 28: Harry Bertoia, “Sandalye”

Resim 29: Cesar Baldaccini,
“Sıkıştırma”, “Compression”

Resim 30: Cesar Baldaccini,
“Sıkıştırma”, “Compression”

Resim 31: Cesar Baldaccini,
“Sıkıştırma”, “Compression”

Pop sanatın 1960'larda önde gelen ismi Cesar Baldaccini tüketim nesnelere, ambalajları endüstriyel yöntemlerle sıkıştırarak, (Resim29, 30, 31) bu tarihlerde artık doğruya çıkmış olan tüketim kültürüne eleştirel bir yaklaşım geliştirmiştir. Andy Warhol'un sözü dönemde bireye dayatılan yaşam biçiminin gerçeklerinin de ipuçlarını vermektedir. *"Holywood'u seviyorum, insanlar plastikleşiyor, eh ne yapayım ben plastiği seviyorum" ...*

Pop sanat akımında değerlendirilen bu çalışmalarda; araçlar, makineler, ambalajlar preslenmiş, sanatsal bir dönüşümle yeniden sergilenmiş, toplumsal arayış ve sürece dair yeni sorular üretilmiştir. Kullanılmış nesnenin sanat yoluyla yaşama yeniden katılması sürecinde, sanat tarihinde ileri ve geri dönük okunabilen buradaki döngü yeni bir bilinç düzeyinin de habercisidir.

Minimalizmde temel fikir; soyut dışavurumculuğun, biçime ve duyguya verdiği aşırı öneme tepki olarak, nesnenin "nesne" olma özelliğine dikkat çekmektir. Buradan hareketle yapıtlarda ifade, tarihsel ve sembolik anlamlarını minimuma indirmek amacıyla hareket etmişlerdir. Minimalist sanatçılar, nesnelere ve nesneliğe olan bu ilgi nedeniyle genellikle heykel üzerine yoğunlaşmışlardır. Carl Andre, Richard Serra, Donald Judd, Sol Le Witt bu akımda metal malzemelerle yapıtlar üretmiş sanatçılardır. Akımın bahsedilen kaygılarıyla metallerin soğuk etkisini yabancılaşma öğesi olarak kullanmışlardır. Bu yolla yapıtlar izleyici ile mesafeli bir etkileşimdedir. Enstelasyon uygulamaları büyük ölçüde minimalizmden etkilenerek üreilmeye başlamıştır.

Resim 32: Richard Serra, "Berlin Eğrileri", çelik, 1986

Resim 33: Donald Judd, "İsimsiz Yiğın", Paslanmaz çelik, pleksiglas

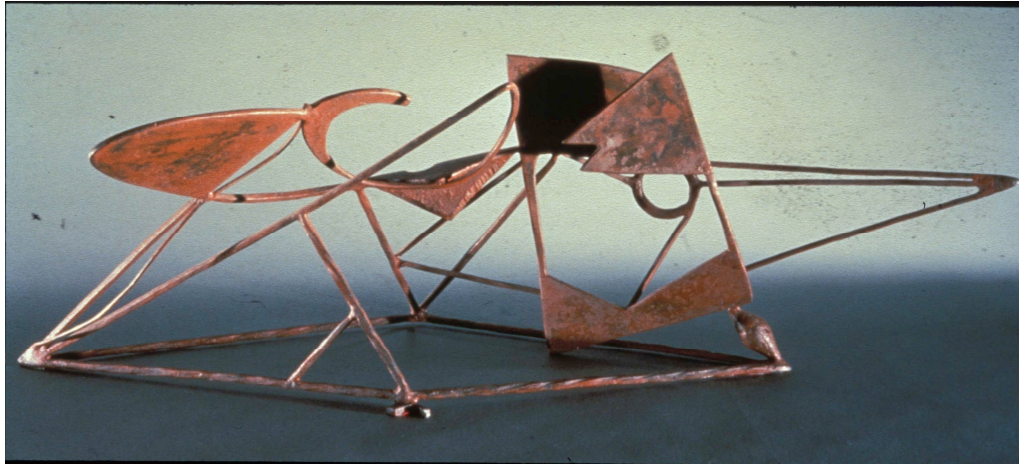
Resim 34: Carl Andre, "24 Alüminyum Külçe", alüminyum, 1999

II.1.b. SANATÇILAR VE YAPITLAR

Bu bölümde önceki bölümlerde anlatılan, öncüler ve akımlar sonrasında artık yerleşmiş olan doğrudan metal anlatım biçimleriyle üretimler vermiş sanatçılar ve yapıtları örneklenmiştir. David Smith ve Alexander Calder'in ayrıca açıklanmalarının özel nedeni bu iki sanatçının Avrupa yolculukları ve buradan aldıkları etkilerle Amerika'da metal heykel üretimlerinde yeni bir süreç başlatmış olmalarıdır.

1950 sonrası yakın günümüze kadar aşağıda ismi ve yapıtları sunulan sanatçıların metal heykel üretimleri; boyutları, mekansal ve görsel olarak yorumlanmaları anlamıyla yeni öneriler içermektedir. Richard Stankiewicz, Anthony Caro, Frank Stella, Reg Butler, Bernar Venet, Mark Di Suvero, David Hare, Arman, Anish Kapoor, Alexander Liberman, John Chamberlain bu sanat üreticilerinin başında gelmektedir.

DAVID SMITH

Resim 35: David Smith, "Açık Konstrüksiyon" 1936

David Smith (1906-1965) Amerikalı heykeltıraş. Doğrudan biçimlendirme teknikleriyle, demir, çelik gibi materyallerle çalıştı. Açık, çizgisel bir anlatım biçimiyle, çalışmaları Birleşik Devletler'de ve dünyada devrim yapmıştır.

Resim 36: David Smith

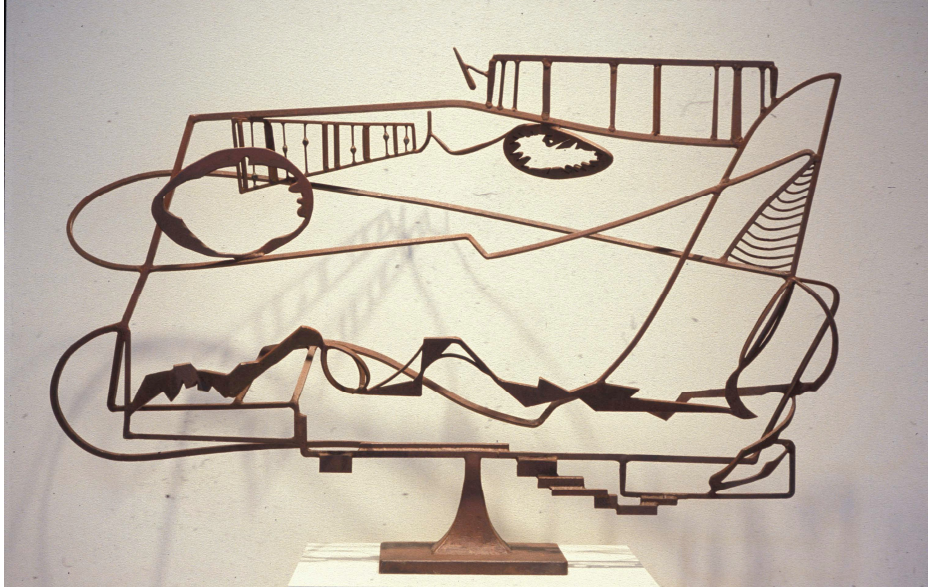

Resim 37: David Smith, "Tanktotem IV", çelik, 1953

Smith çalışmalarıyla, kırsal ve tarımsal bir toplumdan kentli ve endüstriyel Amerikan toplumuna geçişin ruhunu yansıtır.

Smith, makineleşmeyle gelen bu yeni yaşam tarzında, sanatçıların da, endüstriyel malzemeler ve teknikleri kullanması gerektiğine inanmıştır.

Erken dönemlerinde, Pablo Picasso, Julio González ve Alberto Giacometti gibi Avrupalı sanatçıların işlerinden etkilendi.

Resim 38: David Smith, "Hudson Nehri", kaynaklı demir, 1951

ALEXANDER CALDER

Resim 39: Alexander Calder

Alexander Calder Lawnton, Philadelphia'da, sanatçı bir ailede dünyaya gelmiştir. Mühendislik eğitimi almıştır. New York'ta bir süre mühendis olarak çalıştıktan sonra, 1926'da Paris'e gitmiştir. Bu süreçte Mondrian ve Joan Miro'nun çalışmalarından etkilenmiştir. Mondrian ve Kontrüktivistler'in etkisiyle soyutlama, geometri ve hareket, Calder'in çalışmalarının dinamikleri olmuştur.

1930 yıllarında, rüzgar mobilleri, sabit veya asılmış, telden ve metal plakalardan işler üretmiştir (Resim 40). Heykellerine renkleri de kullanan Calder, boyalı plakaları, teller, perçin ve vidalama teknikleriyle birbirine birleştirerek yeni anlatım olanakları aramıştır. Böylece "hareket" fikrini de çeşitli metallerle çalışmalarında uygulamıştır. Marcel Duchamp onun hareketli heykellerini 1932'de görmüş ve onlara "Mobile" adını vermiştir. Jean Arp da buna keza Calder'in hareketsiz-durgun çalışmalarına "Stabile" adını vermiştir.

Resim 40: Alexander Calder, "Mobiller"

Calder'in ilk heykelleri bükülmüş piring tellerden yapılmıştı. Sirk ve hayvan hayatlarından hoşlanıyordu. Bu konularını neden seçtiğini göstermektedir. Bu erken tel heykeller tamamiyle mizahi, fakat oldukça küçüklerdi.

Calder Mobilleri ve stabilleri keşfettikten sonra, kendine güvenli ve büyük hacimde çalışmalar üretti. Son işleri kentsel alanlar için tasarlanmış, büyük ölçekli anıtsal çalışmalardan oluşmaktadır. Flamingo isimli çalışma (Resim 41) yaklaşık 53 feet yüksekliğindedir. Onun konstrüktivizm yorumu, heykel sanatında önemli gelişmelere yol açmıştır.

Resim 41: Alexander Calder, "Flamingo"

REG BUTLER

Resim 42: Reg Butler, "Çömelen Kadın", 1948

DAVID HARE

Resim 43: David Hare, "Gündoğumu", 1955

IBRAM LASSAW

Resim 44: Ibram Lassaw, "Kontrpuan Kalesi", 1956-57

JOHN CHAMBERLAIN

Resim 45: John Chamberlain, "Şapka Şeridi", 1960

RICHARD STANKIEWICZ

Resim 46: Richard Stankiewicz, "Amerikan Silahı", kaynaklı demir,1962

Resim 47: Richard Stankiewicz, "Savaşçı"

HERBERT FERBER

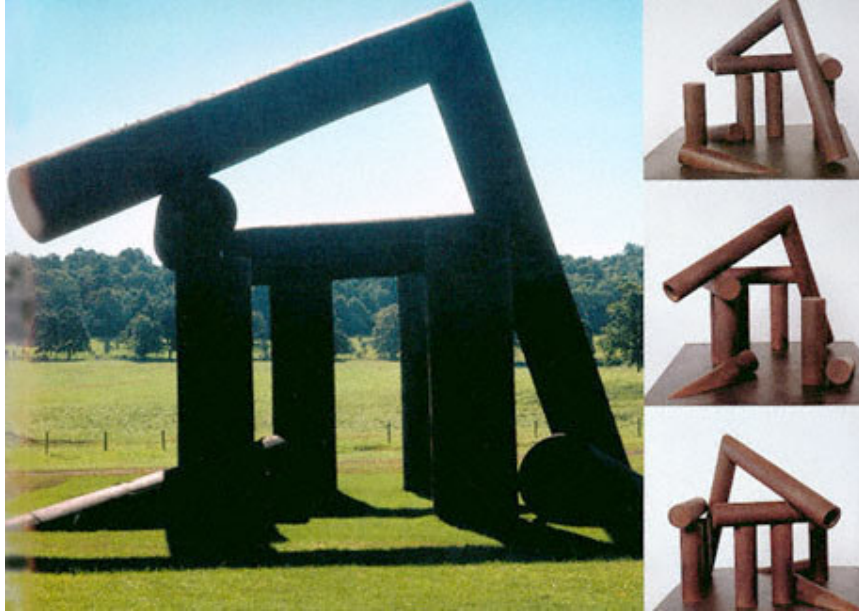
Resim 48: Herbert Ferber, "Kutsal 2", kaynaklı elik,1970

Resim 49: Herbert Ferber, "Kankapot", kaynaklı elik,1972

ALEXANDER LIBERMAN

Resim 50: Alexander Liberman, "Orada", kaynaklı demir, 1973

Resim 51: Alexander Liberman, "Zig", kaynaklı demir, 1975

ANTHONY CARO

Resim 52: Anthony Caro, "Gezinti 3"

Resim 53: Anthony Caro, "Masalar"

Resim 54: Anthony Caro, "Açık Plan"

ARMAN

Resim 55: Arman, "Kaptan Nemo", 1996

FRANK STELLA

Resim 56: Frank Stella, "Encorporating The Ship", 1997

Resim 57: Frank Stella, "Konstrüksiyon"

RICHARD SERRA

Resim 58: Richard Serra

Resim 59: Richard Serra, "Snake" Bilbao Guggenheim, 1996

Resim 60: Richard Serra, "Fulcrum", 1987

BERNAR VENET

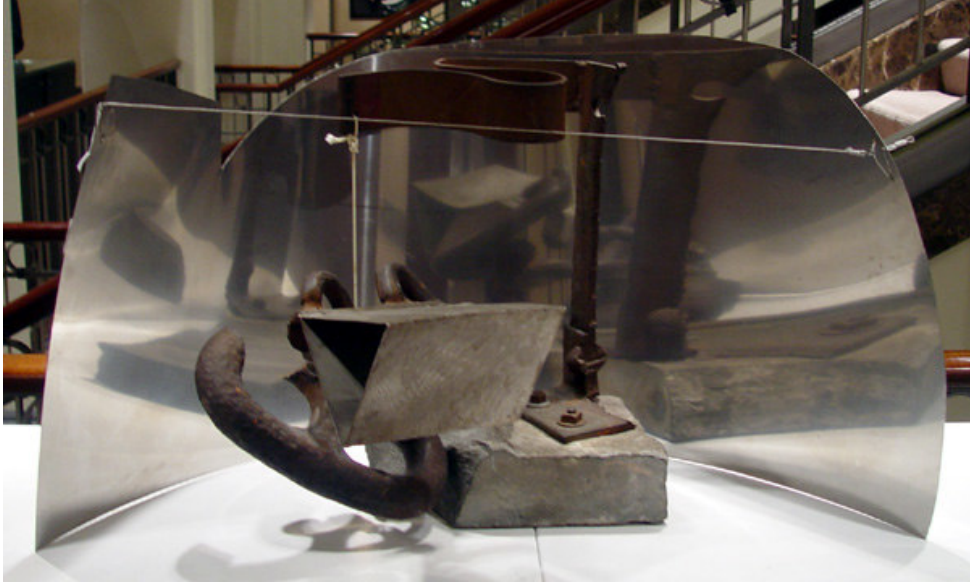
Resim 61: Bernar Venet, "Belirsiz Çizgi ", 1994

Resim 62: Bernar Venet, "Arc de 115,5°", 1988, Nice

MARK DI SUVERO

Resim 63: Mark Di Suvero, "İsimsiz"

ANISH KAPOOR

Resim 64: Anish Kapoor, "Bulut Kapısı", Chicago

III. BÖLÜM

III.1.MATERYAL OLARAK KURŞUN KULLANIM ÖRNEKLERİ

Kurşun yüzyıllarca insanlığın farklı amaçlarla kullanıldığı bir metaldir. Mimari yapılarda blok taşları birleşiminde kilit sistemi olarak, çatı kaplamalarında. Uzun bir süre zehirli bir metal olduğu bilinmeden, asil ve zengin sofralarının kadehleri ve tabakları olarak. Kolay işlenebilirliği nedeniyle de daha birçok alanda kullanılmıştır.

Kurşun sanatsal üretimlerde de önemli sanatçılar tarafından malzeme olarak kullanılmıştır. Richard Serra ve Anselm Kiefer bu yaklaşımla referans alınan iki sanatçıdır.

Resim 65: Richard Serra, 1969

Serra kurşun malzemeyi; “süreç sanatı” “process art” anlayışında çalıştığı atölyenin köşelerine eritilmiş kurşun fırlatarak, kullanmıştır. Bu sanat akımı, yaratım sürecinin saklı olmadığı, tam aksine eserin temel niteliklerinden birisi olduğu; hatta kimi zaman eserin tüm konusunu kapsadığı anlayışıyla kavramlaştırılır. Özellikle 1960'ların sonunda ve 70'lerde yaygınlaşmış olup kökleri soyut dışavurumcu ressam Jackson Pollock'ta bulabiliriz.

Resim 66: Richard Serra, 1969

Resim 67: Anselm Kiefer, "Naglfar", 1998

Resim 68: Anselm Kiefer, "Başrahibe", 1985-91

Resim 69: Anselm Kiefer, Başlıksız, 1984

Anselm Kiefer, bir ressam ve heykeltıraş olarak kurşunu tablolarında ve heykellerinde kullanmıştır. Kiefer kurşunu kullanarak çağdaş anlamda yeni göstergelerle birlikte güçlü anlatım olanakları yakalayabilmiştir.

“1984 tarihli *“Başlıksız”* (Resim 69) adlı tablosundaki merdiven yılan simgesiyle madde dünyasında kopmanın ve dünyadaki kötülük gücünden uzaklaşmanın bir ifadesi olabilir. Merdivenin kurşundan olması sadece Kiefer’ın bu işlenmiş metale duyduğu ilginin bir belirtisidir, ama simyada kurşun ruhu içeren bir kabı simgeler ve beyaz güvercinle ilgili bir metal olarak düşünülür: yeni bir bilince yükselişin merdivenin alt basamağının da kurşundan olduğu söylenir. Bu türden çözümlmeler Kiefer’ı okuyabilmek için gereklidir.” (*Modernizm serüveni sf..47-48*)

“Kiefer in “Başrahibe”si (Resim 68) bir bilgi ve iletişim alanı olan sanat tarihinde geriye ve ileriye yönelen önemli bir yapıt. Bu yapıt bireyin kendisini ifade etmesi konusunda oldukça sessiz. Yapıtın başlığı tarot iskambil kağıtlarına bir gönderme. Kağıtlardan ikinci Arcanum’un adı “kutsal sığınak kapısı ya da bilgi” buradaki görüntüde iki sütun arasına oturan giyinmiş bir kadın, kucağında bir kitap, arkasında da bazen görünen deniz. Bu yapıtın almanca adı “Zeistramland” Dicle ile Fırat arasındaki uygarlığın beşiği ve ilk büyük kitaplığın kurulduğu toprakların adı. Çelik raflara yerleştirilmiş kurşun ciltli koca koca kitaplar insanlığın başarılarını simgeliyor. Bunun hem bir mezarlığı, hem de bir kaynağı çağrıştırması bu düzenlemeye bir belirsizlik veriyor. Kurşun cilt kapakları bilgiyi hem esirgiyor hem koruyor. Çelik çerçevedeki su dolu kurşun borular almanca başlıktaki iki akarsuyun simgeleri. Yapıt insanüstü bir boyuta sahip. Bu yüzden ya geçmişin devlerine ya da geleceğin tanrılarına göre hazırlanmış bir kitaplık bu. Kiefer burada bilginin gücünü ve değerini, aynı zamanda da ondan yararlanmanın zorluklarını belirtmek istiyor. Bir yandan resim dilinden uzaklaşırken, öte yandan da onun sınırları içinde çalışan sanatçı, böylece sanatı geleneklerini hem pekiştiriyor, hem de o alanda yeni ufuklar açıyor.”
(*Modernizm serüveni Sf. 52*)

III.2. SERGİ ÇALIŞMALARI ÜZERİNE

Sergi çalışmalarım kurşun malzemeyi yeni dışavurumcu bir yaklaşımla, imgesel olarak güçlü gösterenlerin (makas, küp, piramit, vb.) bulunmuş ve yapılmış nesnelere izleyicide bir düşünsel hareket yaratabilme endişesi taşır. Platformlar üzerinde eritilmiş ve kalıplanarak şekillendirilmiş kurşun blokların yanı sıra erimiş ve rastgele dökülmüş kurşunun rastlantısal görünüşleri de yine bu fikre hizmet eder. Bu yaklaşımla temel referanslarım olan Anselm Kiefer ve Richard Serra’nın anlatım ve malzemeyi kullanım olanaklarını, çalışmalarımda yorumlamaya çalıştım.

III.3.ÇALIŞMALAR

Resim 70: "2000", 25x25x140 cm, 2007

Resim 71: "2000", 25x25x140 cm, 2007

Resim 72: "2000", 25x25x140 cm, 2007

Resim 73: "Orada Olmayanların Oyunu", 25x25x135 cm, 2007

Resim 74: "Orada Olmayanların Oyunu", detay, 25x25x135 cm, 2007

Resim 75: "Orada Olmayanların Oyunu", detay, 25x25x135 cm, 2007

Resim 76: "Zamankırpan", 25x25x135 cm, 2007

Resim 77: "Durağanın Seyri", 25x25x135 cm, 2007

Resim 78: "Hayalkırpan", 30x10x125 cm, 2007

Resim 79: "Hayalkırpan", 30x10x125 cm, detay, 2007

Resim 80: "Hayalkırpan", 30x10x125 cm, detay, 2007

Resim 81 : "Gidemediği Kadar Uzak Olamadığı Kadar Yakın"
50x75x100 cm, 2007

Resim 82- 83 : "Gidemediği Kadar Uzak Olamadığı Kadar Yakın"
Detaylar, 50x75x100 cm, 2007

SONUÇ

Yüksek lisans tezi çalışmasında 19 yy. sonları ile birlikte sanatsal akımlar ve sanatçıların metal malzemeler kullanılarak üretilmiş yapıtlardan yola çıkarak metallerin anlatım, kullanım olanaklarını incelemeye ve sonuçları İzmir İtalyan Kültür Merkezi'nde açtığım heykel sergisi ve raporu ile birlikte tezimde sunmaya çalıştım.

Tezimde, metal malzemenin “doğrudan biçimlendirme” yöntemiyle kullanımı, modern sanat tarihi sürecindeki örneklerini, bu sanatçılar arasındaki bağlantı ve etkileşimleri sanatçılar ve üretimleri hakkında genel bilgi, sanat akımlarındaki örnekler ve zamandizinsel bir yaklaşımla birbirleriyle ilişkilerini, nicelik ve nitelik özelliklerini görsel olarak belirttim. Bununla birlikte sanatçılar hakkında verilen bilgilerle ve fotoğraflarla tezimin ana konusu olan metallerin anlatım olanakları sunuldu.

Metaller anlatım olanakları ile heykel sanatının önemini ve etkisini devrim niteliğinde değiştirmiştir. Metallerin yüzyıl içinde yaratmış olduğu bu etki; insan yaratıcılığının, eyleminin ve düşüncesinin yaşamsal evrimini ve çeşitliliği desteklemektedir.

KAYNAKÇA

BİLGE, Nilgün. *Modern ve soyut heykelin doğuşu 1900-1950*, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayını, 2000

BATUR, Enis. *Modernizmin serüveni*, İstanbul: YKY yayınları, 2003

Sculpture, From Antiquity To The Present Day, Taschen, 2002

Tucker, William. *The Language Of Sculpture*, London: Thames And Hudson, 2005

Picasso And The Age Of Iron, Guggenheim Museum

WEB REFERANSLARI

www.brittanica.com

www.wikipedia.com

www.maden.org.tr

www.wordsteel.org

<http://www.huntfor.com/arthistory/C20th/kineticart.htm>

www.pausd.palo-alto.ca.us

<http://www.pbs.org/art21/artists/serra/index.html>

ÖZGEÇMİŞ

Ad, Soyad: İlker YARDIMCI

Doğum yeri ve yılı: Konya/Ereğli 1974

Yabancı Dil: İngilizce

Yüksek Lisans: Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel San., Fak., Heykel Anasanat Dalı

Lisans: 2004, Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel San., Ens., Heykel Anasanat Dalı

Lise: 1993 Ereğli Lisesi

İş Tecrübesi:-

Mesleki Birlik/Dernek/Kuruluş Üyelikleri:-

Alınan Burs ve Ödülleri:

2007 HSBC Heykel Yarışması "Uygulama Adayı"

2007 26. Turgut Pura Heykel Yarışması "İzmir Büyükşehir Belediyesi Ödülü"

2006 XXI.Pekin Olimpiyatları Kent Heykeli "Uygulama Adayı"

2005 25. Turgut Pura Heykel Yarışması "İzmir Büyükşehir Belediyesi Ödülü"

2003 D.E.Ü. G.S.F. – E.Ç.E.V. Heykel Yarışması "Mansiyon"

Yayınları:-